

A fémkereskedelmi tevékenység szabályozása, különös tekintettel a fémhulladék beszerzésére

Control of metal trading activities, in particular the purchase of scrap metal

A. RÓZSA, É. DARABOS

Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, rozsa.attila@econ.unideb.hu
Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, darabos.eva@econ.unideb.hu

Absztrakt. Az elmúlt évtizedben a feketegazdaság frekventált területe volt a fémkereskedelem. Ennek megváltoztatásában a nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettség jogszabályi háttérének jelentős átalakítása fontos szerepet játszott. A szerzők a fémkereskedelem kifehérítése érdekében tett lépések, fordított adózás bevezetése, majd néhány évvel később az államosítás lehetősége mellett a fémtörvény és az ehhez kapcsolódó kormányrendelet hatása közül a fémkereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások egyes felvásárlásokkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettséget mutatják be.

Abstract. Over the past decade, the metal trade was a frequented area of the black economy. The transformation of the legal background of registration and reporting obligations has played an important role in the change of the situation. There were several steps taken to whiten metals trade such as introduction of the reverse charge, then a few years later, the possibility of nationalization, the metal Act and the related decree. From the impact of all these the authors introduce the influence of registration and reporting obligations related to certain acquisitions of enterprises engaged in metal trading activities.

Bevezetés

Az elmúlt évtizedben a feketegazdaság frekventált területe volt a fémkereskedelem. Ennek megváltoztatásában a nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettség jogszabályi háttérének jelentős átalakítása fontos szerepet játszott.

A feketegazdaság a gazdasági működés nagy részét átszövi, melynek eredményeként többek között a költségvetési bevételek csökkennek, egyes esetekben a kiadások nőnek, illetve az adóelkerülés eredményeként jelentősen torzul a piaci verseny. Ide soroljuk azokat a gazdasági tevékenységeket és a belőlük származó jövedelmeket, amelyek a hatóságok nem regisztrálnak, valamilyen módon kikerülnek az állami szabályozást, vagy rejtve maradnak az állam elől adóelkerülési célból [13],[17],[18].

A feketegazdaság egyik különös hátrányos következménye, hogy jelentős mértékben torzítják a rendelkezésre álló statisztikákat, így csak pontatlan képet lehet kapni a gazdaság működéséről [8].

Különösen igaz ez az adó- és támogatási rendszert érintő esetekben, például a bérek eloszlásánál. Magyarországon a minimálbérrel bejelentettek aránya a hasonló jövedelmű országokhoz képest igen magas volt a 2000-es években, miközben a szakértői becslések azt mutatták, hogy a minimálbért keresők mintegy fele további munkajövedelemmel is rendelkezik [9],[10].

Egyes becslések szerint az áfa bevételek (12) jelentős részét érintik az áfa csalások, mégis megfontolandó az adókulcs csökkentése, mivel a fennmaradó rész még mindig meghatározó költségvetési bevételt jelent.

A fémkereskedelem kifejlesztésére az első nagy lépést az áfa csalások visszaszorítását célzó fordított adózás bevezetése jelentette, majd néhány évvel később az államosítás lehetősége mellett született meg a fémtörvény és az ehhez kapcsolódó kormányrendelet.

1. Fordított adózás

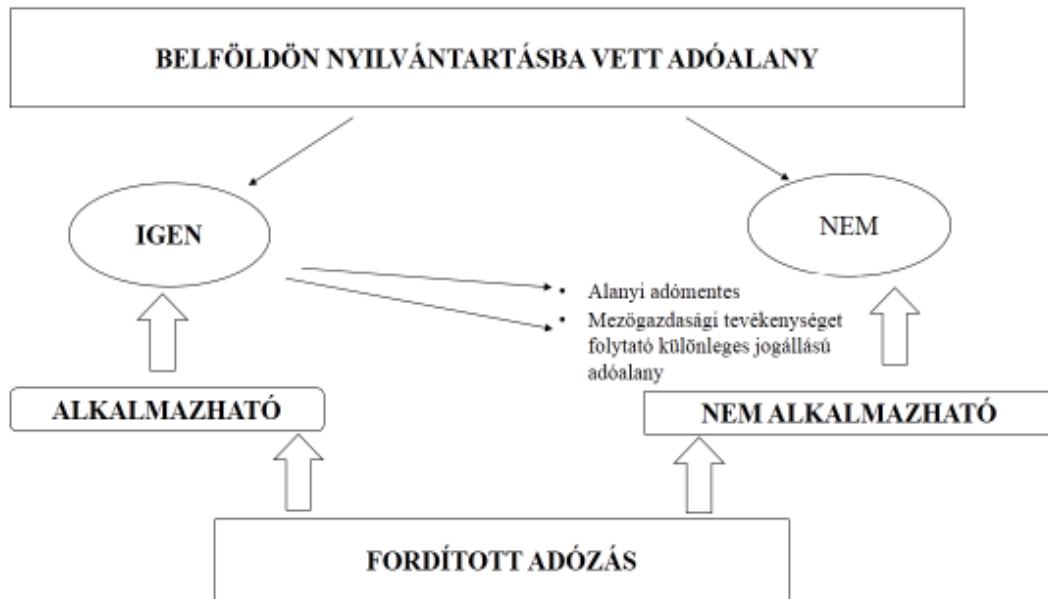
Az Európai Unió Tanácsának a közös hozzáadott-értékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK rendeletben 193-205, cikkben foglalt fordított adózási rendre vonatkozó rendelkezéseket köteles hazánk is jogszabályaiban érvényesíteni [15]. A fordított adózás az adminisztratív terhek csökkentése – amennyiben a szolgáltatást nyújtó belföldön nem letelepedett adóalany volt -, illetve meghatározott hulladékok értékesítése esetében 2006. január 1-jétől az adócsalás visszaszorítása érdekében alkalmazásra került. Majd több lépcsőben tovább bővült azon termékértékesítések és szolgáltatás nyújtások köre, amire a fordított adózást alkalmazni kell.

Az általános forgalmi adó rendszerében az adót - fő szabály szerint - a terméket saját nevében értékesítő és a szolgáltatást saját nevében nyújtó adóalany számítja fel és fizeti meg [2], ezzel annak összegét át is hárítja a megrendelőre. Tehát egyenes adózik.

Fordított adózás esetén nem a teljesítésre kötelezett fél, hanem a termékbeszerző, szolgáltatást igénybevevő lesz az, akinek az adó felszámításáról és megfizetéséről gondoskodnia kell.

Az áfa-törvény értelmében a fordított adózás feltétele, hogy mindkét érintett félnek belföldön nyilvántartásba vett adóalanynak kell lennie és nem lehet olyan e törvényben szabályozott jogállása, amelynek alapján tőle adó fizetése ne lenne követelhető [14].

A belföldi nyilvántartásba vett adóalany és a fordított adózás kapcsolatát szemlélteti az 1. ábra.

1. ábra: A belföldi nyilvántartásba vett adóalany és a fordított adózás kapcsolatát

(Forrás: Saját szerkesztés)

A beszerző kérheti az értékesítőt, hogy áfa státuszáról nyilatkozzon, illetve az adóhatóságtól is kérhető ezzel kapcsolatban információ [6].

2. Fémtörvény

A fordított adózás fémkereskedelemre történő 2006. január 1-től hatályos módosítását követően, 2010. április 01-től hatályba lépett a Fémtörvény. Az Országgyűlés a jelentős gazdasági károkat okozó és a közszolgáltatások biztonságát, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot fenyegető fémlopások és illegális fémkereskedelem visszaszorítása, valamint a kulturális javak védelme érdekében alkotta meg a jogszabályt.

A Fémtörvény módosításának kapcsán felmerült az adott terület államosítása is. A fémhulladékok kezelésének állami kézbe adásával szabnának gátat itthon a tolvajoknak. A hulladékhasznosítók szerint viszont a megoldást nem ez, hanem a már most is elég szigorú szabályozás betartatása jelenthetné [12].

A Fémtörvény fő célja tehát nem a legális vállalkozások ellehetetlenítése, hanem visszaszorítani a kulturális javakban, köz- és magántulajdonban okozott károkat, illetve az ezekből eredő fekete- és szürkegazdaságot [7].

A fémkereskedelmi tevékenységet folytató cégek számára a jogszabályok különböző kötelezettségeket írnak elő annak fényében, hogy kitől történik a felvásárlás.

A fémkereskedelmi tevékenység szabályozása

A fémkereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások a fémhulladékot három helyről vásárolhatják fel, melyek a következők lehetnek:

- magánszemélyek,
- fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező cégek és
- fémkereskedelmi engedéllyel nem rendelkező cégek.

Az egyes felvásárlásokkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettséget nagyon sokrétű, szigorúan szabályozott és szankcionált [16].

2.1 Magánszemélyektől történő felvásárlás esetén alkalmazandó előírások:

A fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező fémkereskedő magánszemélyektől történő felvásárlásnak számtalan feltétele van. Ezen feltételek együttes teljesülése szükséges az adás-vétel megvalósításához. Ezek a következők:

- Tizennyolcadik életévét betöltése [3], melynek igazolására például személyigazolvány, vezetői engedély is alkalmas. Az értékesíteni kívánt hulladék csak a magánszemély személyes jelenléte esetén valósulhat meg, akinek a személyazonosságának igazolásán túl a napi bevalláshoz szükséges azonosítást megkönnyítő adóigazolvány is be kell mutatnia. Hiányos dokumentumok esetén az átvételt meg kell tagadni.
- Saját tulajdonú fémkereskedelmi engedélyköteles anyag csak fémkereskedő részére írásbeli nyilatkozat alapján értékesíthető [3] melynek a formai követelményeit a Korm. rendelet 9. melléklete tartalmazza [5].
- Naptári naponként 100 ezer forint összegben teljesíthető készpénzszolgáltatás [5]. Ez természetesen nem zárja ki a banki átutalás lehetőségét, mellyel csak ritkán, korlátozott esetben élnek.
- "Érzékeny" Felismerésre Alkalmas Jellemzővel (FAJ) rendelkező tételeket (kivéve a gyártó gazdálkodó szervezeteknél gyártási hulladékként keletkező és általuk értékesített anyagokat) leadás előtt Vámhatósághoz be kell jelenteni [5].
- A bejelentés helye:
  - természetes személy esetén lakhely szerint illetékes fémkereskedelmi hatóság,
  - gazdálkodó szervezet esetén székhely szerint illetékes fémkereskedelmi hatóság,
  - hulladékgazdálkodási közszolgáltatást nyújtó gazdálkodó szervezet esetén beszállítás helye szerint illetékes hatóság,
  - épületbontók esetén bontás helye szerint illetékes fémkereskedelmi hatóság lehet.

A kérelem benyújtható papír alapon, vagy elektronikusa. A vámhatósághoz előzetesen bejelentett tételeket a vámhatóság által kiállított visszaigazolással lehet értékesíteni. Ennek lehetőségéről mind a magánszemély, mind a felvásárlóként megjelölt kereskedő értesítésre kerül.

Néhány "Érzékeny" Felismerésre Alkalmas Jellemzővel (FAJ) anyag, a teljesség igénye nélkül [3]:

- 2. csatornafedél, csatornarács, vízvezető csatorna elemek fémhulladéka
- 7. ipari elektronikai berendezés, villanyoszlop fémhulladék, trafóházak, elektromos betápláló transzformátor, elosztó szekrények
- 8. emléktábla fémhulladék
- 10. építőipar segédesszkezeinek fémhulladéka (állványrendszer, zsalurendszer)

- 14. ipari és mezőgazdasági vízepítési berendezések és alkatrészek, zsilipek, árvízvédelmi berendezések és alkatrészei fémhulladéka
  - 17. ipari eredetű kábel fémhulladék, ólomkábelről lebontott ólomköpeny fémhulladék, légkábel tartó acélsodrony fémhulladék, nagyfeszültségű kábel fémhulladék (háztartási és irodai gépekből származó kábelhulladékok kivételével)
  - 18. közlekedési műtárgy fémhulladéka (híd, hídkorlát, felüljáró)
  - 20. vasúti alkatrészek (sín, sínsvár, kapcsolószerek, váltó), vasúti berendezések fémhulladéka, azok alkatrészeinek fémhulladéka
  - 21. szobor/műtárgy (öntvény/szerelt) fémhulladék, kegyeleti dísz tárgy fémhulladéka
  - 22. tűzcsapok, tűzcsapszerelvények
  - 23. telekommunikációs szolgáltatók eszközeinek, berendezéseinek fémhulladéka (pl. antennák, távközlési berendezések, távközlési aknafedél)
  - 24. bálázott, préselt fémhulladék.
- A magánszemély, kifizetőtől - nem egyéni vállalkozóként - fémkereskedelmi engedélyköteles anyag (fémhulladék) átruházására tekintettel szerzett bevételéből 25 százalék számít jövedelemnek [1], melyet a kifizető levon, bevall és befizet. Ezen jogszabályi változtatást a magánszemélyek adóbevallásának hiányos kitöltése, benyújtása indokolta. A levont adó bevallásának és befizetésének határideje a tárgyhónapot követő hónap 12.-e. Ezen tételek ellenőrzése a NAV oldaláról részükre, napi beszerzésekről, értékesítésekről, legkésőbb tárgynapot követő napon benyújtásra kerülő, partnereként, cikkenként, mennyiséget és egységárat tartalmazó bevallások alapján kivitelezhető.

2.2 Fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező cégektől történő felvásárlás esetén alkalmazandó előírások:

A fémhulladék legnagyobb mennyiségben fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező vállalkozások között folyik, melynek követelményei a következők:

- Tevékenységének végzéséhez fémkereskedelmi-, környezetvédelmi engedély és tevékenységi biztosíték szükséges, melynek összege telephelyenként az öt millió forintot is elérheti. Ennek összege a büntetésmentes évek számától és az árbevétel nagyságától függően csökkenthető [1].
- A fémkereskedelmi engedélyköteles anyagok fémkereskedők közötti értékesítéséhez írásbeli megállapodás, szállításához szigorú számadású anyagkísérő okmány - a Fém törvény. 11. melléklet szerinti adattartammal – szükséges,
- Az írásbeli megállapodások alátámasztásához keretszerződést célszerű kötni [4] (cégkivonat 30 napnál nem régebbi, aláírás címpéldány, bankszámlaszereződés),
- A fémkereskedőnek a 2013. évi CXL. törvény a fémkereskedelemtől . 5. § (1) bekezdésében meghatározott nyilvántartásból elektronikus formában naponta, a tárgynapot követő munkanapon, a 2013. évi CXL. törvény a fémkereskedelemtől . 5. § (2) bekezdése szerinti havi zárásról legkésőbb a tárgyhót követő hónap 20. napjáig adatszolgáltatást kell teljesítenie. Így a NAV részére részletes, jól ellenőrizhető adatállomány áll a rendelkezésére, melyet bizonyos időnként helyszíni ellenőrzésekkel is alátámasztanak.
- Az elektronikus felhasznált anyagkísérő okmányok felhasználásáról a tárgyhót követő hónap 20. napjáig adatszolgáltatást kell teljesíteni [5],
- Fémkereskedő égetett kábelt kizárólag a közszolgáltatás nyújtó gazdálkodó szervezettől vehet át.

- Naptári naponként 500 ezer forint összegben teljesíthető készpénzszolgáltatás [5]. Ez a paragrafus is a jól nyomon követhető banki átutalás felé tereli a résztvevőket.

2.3 Fémkereskedelmi engedéllyel nem rendelkező cégektől történő felvásárlás esetén alkalmazandó előírások:

A piacon a fémkereskedelemben bekapcsolódnak termelő vállalkozások, melyek változó gyakorisággal értékesítik a náluk keletkezett fémhulladékot, de már csak fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező vállalkozások felé. Ennek is, mint a korábban bemutatott eseteket számos előírása van.

- A fémkereskedelmi engedélyköteles anyagok nem fémkereskedők közötti szállításához a 2013. évi CXL. törvény a fémkereskedelemtől . 3. § (10) bekezdésében meghatározott szigorú számadású szállítólevél vagy szigorú számadású szállítólevélként elfogadható az általános forgalmi adóról szóló törvényben meghatározott számla szükséges, amennyiben tartalmazza a (11) bekezdésben a meghatározott adatokat [5],
- Itt is szükséges írásbeli megállapodás a 2013. évi CXL. törvény a fémkereskedelemtől. 4. § (2) bekezdése szerint, mely tartalmi követelményeit a Korm. rendelet 6. melléklete tartalmazza.

A felsoroltakból is jól látszik, hogy jelentős jogszabályi kötelelemmel jár, ezen tevékenység jogkövető magatartással történő végzése, melynek eredményeként jelentősen visszaszorult a fémkereskedelemmel kapcsolatos feketekereskedelem. A fémkereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozások fémhulladék felvásárlásának követelményeit az 1. táblázat szemlélteti.

A FÉMKERESKEDELMI TEVÉKENYSÉGET FOLYTATÓ VÁLLALKOZÁSOK FÉMFELVÁSÁRLÁSÁNAK KÖVETELMÉNYEI		
Magánszemélyek	Cégek	
	Fémkereskedelmi engedéllyel rendelkező cégek	Fémkereskedelmi engedéllyel nem rendelkező cégek
Saját tulajdonú fémkereskedelmi engedélyköteles anyag fémkereskedő részére történő értékesítése [3]	A fémkereskedelmi engedélyköteles anyagok fémkereskedők közötti szállításához előírt anyagkísérő okmány - a 11. melléklet szerinti adattartalmú - szigorú számadású bizonylat	A fémkereskedelmi engedélyköteles anyagok nem fémkereskedők közötti szállításához a Fém törvény. 3. § (10) bekezdésében meghatározott szigorú számadású szállítólevéllel vagy szigorú számadású szállítólevélként elfogadható az általános forgalmi adóról szóló törvényben meghatározott számla is, amennyiben tartalmazza a (11) bekezdésben a meghatározott adatokat [5]
Tizennyolcadik életév betöltése [3], adóigazolvány	A fémkereskedőnek a Fém törvény. 5. § (1) bekezdésében meghatározott nyilvántartásból elektronikus formában naponta, a tárgynapot követő munkanapon, a Fém törvény. 5. § (2) Fémkereskedő égetett kábelt kizárólag a közszolgáltatás nyújtó gazdálkodó szervezettől vehet át,	
Írásbeli megállapodás [3]	Személyazonosság igazolása	
Naptári naponként 100 ezer forint összegben teljesíthet készpénzszolgáltatás [5]	Keretszerződés (cégkivonat 30 napnál nem régebbi, aláírás címpéldány, bankszámlaszerződés),	
Érzékeny” Felismerésre Alkalmas Jellemzővel (FAJ) rendelkező tételeket (kivéve a gyártó gazdálkodó szervezeteknél gyártási hulladékként keletkező és általuk értékesített anyagokat) leadás előtt Vámhatósághoz be kell jelenteni készpénzszolgáltatást [5]	Naptári naponként 500 ezer forint összegben teljesíthet készpénzszolgáltatást (443/2013. (XI.27) Korm. rendelet),	
A magánszemély kifizetőtől - nem egyéni vállalkozóként - fémkereskedelmi engedélyköteles anyag (fémhulladék) átruházására tekintettel szerzett bevételéből 25 százalék számít jövedelemnek [1].	Környezetvédelmi engedély, KÜJ, KTJ szám ellenőrzés	

1. táblázat: A fémkereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozások fémhulladék felvásárlásának követelményei (Forrás: Saját szerkesztés)

Összefoglalás

A fordított adózás az **adminisztratív terhek csökkentése** – amennyiben a szolgáltatást nyújtó belföldön nem letelepedett adóalany volt - illetve, meghatározott hulladékok értékesítése esetében 2006. január 1-jétől **az adócsalás visszaszorítása** érdekében került alkalmazásra. A fémkereskedelem kifehérítésére az első nagy lépést az áfa csalások visszaszorítását célzó fordított adózás bevezetése jelentette, majd néhány évvel később az államosítás lehetősége mellett született meg a fémtörvény és az ehhez kapcsolódó kormányrendelet.

A fémkereskedelemmel foglalkozó vállalkozások számára jelentős adminisztratív terhet jelent a nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése. Ugyanakkor ezen intézkedések jelentősen hozzájárulnak a fémkereskedelemmel kapcsolatos tevékenységek átláthatóságához, nyomon követhetőségéhez, a feketekereskedelem visszaszorításához.

Hivatkozások

- [1] 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
<https://www.opten.hu/optijus/lawtext/1491>
- [2] 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
<https://www.opten.hu/optijus/lawtext/57250>
- [3] 2013. évi CXL. törvény a fémkereskedelemről
<https://www.opten.hu/optijus/lawtext/237123>
- [4] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
<https://www.opten.hu/optijus/lawtext/219454>
- [5] 443/2013. (XI. 27.) Korm. rendelet a fémkereskedelmi tevékenységről
<https://www.opten.hu/optijus/lawtext/240530>
- [6] APEH tájékoztató: Tájékoztató az adóhatóságtól a belföldi adóalanyok közötti fordított adózáshoz a más adóalanyokról kérhető tájékoztatásról.
www.apeh.hu/print/adoinfo/afa080101
- [7] Az illegális fémkereskedelem visszaszorítása érdekében.
http://www.delmagyar.hu/blog/charlie_angyalai/az_illegalis_femkereskedelem_visszaszori_tasa_erdekeben/93/1588/
- [8] Balogh Á. (2014): Adóelkerülés és a rejtett gazdaság Magyarországon. Köz-gazdaság, Különszám az adópolitikáról, 2014. december, IX. évfolyam, 4. szám, 15-30. p
- [9] Elek P.–Köllő J.–Reizer B.–Szabó P. A. (2012): „Detecting Wage Under-Reporting Using a Double Hurdle Model.” Research in Labor Economics 34: 135–166.
- [10] Elek P.–Szabó P. (2009): A fiktív minimálbéresek vizsgálata a bértarifa-felvétel segítségével. www.mktudegy.hu/files/ElekPeter.pdf

- [11] Fémtoolvajok ellen államosítás. <http://www.vg.hu/vallalatok/kereskedelem/femtoolvajok-ellen-allamositas-383771>.
- [12] Katona B. (2016): Adóelkerüléssel kapcsolatos problémák az áfa szabályozásban, <http://arsboni.hu/adoelkerulesseel-kapcsolatos-problema-k-az-afa-szabalyozasban/>
- [13] Lackó M.–Semjén A.–Fazekas M.–Tóth I. J. (2009): „Rejtett gazdaság, rejtett foglalkoztatottság – kutatási eredmények és kormányzati politika a nemzetközi és hazai irodalom tükrében.” In: Semjén A.–Tóth I. J. (szerk.): Rejtett gazdaság: Be nem jelentett foglalkoztatás és jövedelemelvitkolás – kormányzati lépések és a gazdasági szereplők válasza. Budapest: MTA Közgazdaságtudományi Intézet
- [14] Magony K. (2008): A fordított adózás alkalmazása. Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat. 2008/2. 59-62. p.
- [15] Rónai G – Verdes A. (2007): Fordított adózás az általános forgalmi adó rendszerében. Adóvilág. 2007/02. 48-52. p.
- [16] Rózsa A. (2017): Nyilvántartási - és adatszolgáltatás kötelezettség szerepe a fémkereskedelemben, a jogszabályi változások tükrében. CONTROLLER INFO 1K: pp. 261-270. (2017)
- [17] Schneider, F. (2012): "The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know?" IZA Discussion Papers 6423
- [18] Zéman Z.-Lukács J.- Túróczi I (2015): A pénzmosás megjelenése a gazdaságban. Polgári Szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat 2015:(4-6) pp. 388-400.